

هزینه های تراکم و تأخیر در ترافیک شهری

□ يرثمان الله وردى زاده

كارشناس ارشد مهندسي وبرنامه ريزي حمل ونقل ترافيك

مقدمه

هزینههای تراکم ترافیکی ناشی از تأخیرات افزونهای، فشار عصبی رانندگان، هزینههای خودرو، خطر تصادف و آلودگی ناشی از تراکم خودروها در جریان عبور و مرور به ویژه در زمانی که سیستم راه به ظرفیت نهایی خود نزدیک می شود، تشکیل شده است. هر خودرو در یک سیستم دارای تراکم ترافیکی همزمان تحمیل کننده و تحمل کننده هزینههای خارجی است که یک خودرو بر دیگر استفاده کنندگان از وسایط نقلیه موتوری تحمیل می کند.

تراكم و تأخير ترافيك

هر خودرو اضافی در جریان عبور مرور می تواند، با تحمیل تأخیرات افزونهای در یک تصادف با دیگر کاربران جاده تداخل پیدا کند. این تأثیرات با نزدیک شدن حجم ترافیک به ظرفیت نهایی جاده افزایش می یابد . تراکم ترافیکی یکی از بزرگ ترین مشکلات حمل ونقل محسوب می گردد . ظرفیت جاده به عوامل مختلف طراحی؛ همچون

عرض خطوط عبوری و وضعیت تقاطعها بستگی دارد. ارزشهای بهینه عملکرد در جدول ۱ و ۲ نشان داده شده است. این جدول وضعیت را ایده آل و بدون تقاطع فرض می کند. سرعت عبور و مرور و جریان در خیابانهای شهری ابتدا براساس ظرفیت تقاطعها مشخص می شوند که خود تحت تأثیر احجام ترافیکی در خیابانهای متقاطع و فازهای علامت گردش به چپ است.

این جدول سرعت، جریان و تراکم ترافیک سطوح مختلف خدمت را نشان می دهد که استانداردی برای تخمین تراکم ترافیک است. تراکم ترافیکی یک تابع غیر خطی است: وقتی خیابانها دچار تراکم ترافیکی هستند؛ کاهش بسیار کوچکی در احجام ترافیکی موجب کاهش بزرگی در تأخیرها می شود. به طور مثال جدول ۱ مشخص می کند که کاهش حجم ترافیک از ۲۰۰۰ به ۱۸۰۰ خودرو در ساعت وضعیت خیابان را از سطح خدمت E به سطح خدمت تغییر می دهد و سرعتهای جابجایی را نزدیک به ۲۲ کیلومتر در

جدول ۱۔ارتباط بین سرعت،جریان عبوری و چگالی در رامهای معمولی

چگالی (وسیله نظیه بر کیلومتر)	جرمان عبوری (وسیله نقلیه بر ساعت بر خط عبوری)	سوعت (کیلومتر بر ساعت)	سطح خدمت
14.2,545	4 17.5	بش از ۱۷	A
(4-77	4	44-44	В
TT-TA	11100-	TP-YA.	C
TA-FF	166146-	VY-AV	D
98-11A	144	TA-VT	E
۸۰۸ و پښتي تر	Jack pit	TA J FAT	F

ساعت یا معادل ۳۰ درصد افزایش می دهد. به عنوان نتیجه کاهش ۵ درصد در احجام ترافیک در یک بزرگراه دارای تراکم ممکن است نزدیک به ۳۰ – ۱۰ درصد کاهش در تاخیرات ناشی از تراکم ایجاد کند.

جدول ٢-حداكثر حجمسرويس (مسافر ماشين در هر ساعت در هر خط عبورى)

E made about	سطح خدمت D	سطح خدمت C	سطح خدمت B	سطح خدمت ۸	
T	1.4.2-	100-	1100	y	الزاد راء ۴ بائده
17++	100	Pes	TVa	771	بزرگراه ۲ بانده
77	157+	1.60-	14.0	VY-	يزركراه ٢ يالده

این جدول نشان دهنده حداکثر حجم ترافیک در هر خط عبوری در انواع مختلف راهها میباشد.

اعدادی که در جدول ۳ خلاصه شده است، مبین این واقعیت است که کاهش درصدی در مقدار معین پیموده شده خودرو شهری موجب ایجاد ۲ برابر درصد کاهش در تاخیرات ناشی از تراکم ترافیک می شود؛ البته این که کجا، چه موقع و چه نوعی از مسافت پیموده کاهش پیدا کرده این تاثیرات تراکم ترافیکی را تحت تأثیر قرار می دهد.

جدول ٣- تأثيرات ٢ سنت افزايش قيمت در هر مايل در چند منطقه ايالات متحده

الايندها	نوغت	لأخير	سفرها	VMT	Alleia
Jung 3 - T/A	Juny3 - 17/1	2003-4/1	T/V Ecole	۲/۹- درصد	منطقه بي
۲/۴ درصد	۲/۲- درصد	٧/٥ - درصد	۳/۱- درصد	20j2-17/T	ساكراستو
۱۰۷۵ درمد	3.072 -478	20,2-40	-6/2-t/+	2012-414	سن ديگو
۲/۲ درسد	١١٥ وولد	١٠/٥ درصد	2003-T/1	3mj3-7/T	ساوت کومت

VMT: تغییر در مجموع مایل پیموده شده خودرو سفرها: تغییر در مجموع سفرهای خودرو تأخیر: تغییر در تأخیر تراکم ترافیکی سوخت: تغییر در مصرف سوخت

خودروهای بزرگ تر و سنگین تر نسبت به خودروهای کوچک تر تراکم ترافیکی بیش تری تولید می کنند. به این علت که نیازمند فضای بیش تری در معابر بوده و در شتاب گرفتن کندتر عمل می کنند. هزینههای تراکم ترافیکی به ازای هر کیلومتر _ وسیله نقلیه با افزایش سرعت، بیش تر میشود به این دلیل که خودروهای سریع تر نیازمند " فاصله مجاز " بیش تری بین خود و دیگر اجسام هستند. حوادث ترافیکی (خودروهای تصادفی یا خراب) موجب ۶۰ درصد تاخیر میشوند. با وجود این که تصادفات تنها زمانی تأخیر قابل توجه ایجاد می کنند که احجام ترافیکی به ظرفیت جاده نزدیک می شود؛ به عنوان هزینههای تراکم ترافیکی شناخته می شوند. در یک شرایط بدون تراکم، یک تصادف، تأخیر ناچیزی، ایجاد می کنند یا اصلا موجب تأخیر نمی شود، اما یک خودرو از حرکت ایستاده در شانه یک جاده دارای تراکم ترافیک بالا، ۱۰۰۰ ساعت _ وسیله نقلیه تأخیر در مسیرهای مجاور ایجاد می کند.

محاسبه هزینههای تراکم ترافیکی و منافع ناشی از کاهش تراکم عبور و مرور

روشهای متعددی برای محاسبه، کمی هزینههای تراکم ترافیک مورد استفاده قرار گرفته که مناسب ترین روش برای بسیاری از

کاربردها از نظر اجرایی مشکل است. محاسبه تأخیر حاشیهای ناشی از خودروهای مازاد ورودی به جریان عبور و مرور با در نظر گرفتن روابط سرعت ـ جریان هر یک از قسمتهای معبر اهمیت دارد. روش رایج تر محاسبه هزینههای تراکم ترافیکی، یک روش مهندسی است که در مقابل روشهای اقتصادی قرار می گیرد. در این روش مجموع زمان سفر اضافی در شرایط جریان آزاد، ناشی از وجود تراکم ترافیکی محاسبه می شود و شامل مراحل زیر می شود: ۱ ـ تخمین مدت زمان حداکثر کیلومتر پیموده شده وسیله نقلیه ۲ ـ طور که در ذیل خلاصه شده است.

۳_محاسبه سفر روزانه خودرو مبتنی بر تفاوت بین سرعت میانگین عبور و مرور و سرعتهای جریان آزاد در هر قسمت از جاده و زمان مایل پیموده شده خودرو در آن قسمت.

۴_محاسبه میانگین سرعت_مسافر، برای هر قسمت از جاده مبتنی بر اشغال خودرو.

این اطلاعات برای محاسبه شاخص نرخ سفر (TRI) و نسبت زمان اوج (پیک) به زمان سفر در جریان آزاد که مشخص کننده زمان اضافی مورد نیاز برای سفر در طول مدت حداکثر استاستفاده می شود. یک TRI معادل ۱/۳ به طور مثال مبین یک سفر غیر اوج است که ۲ دقیقه در شرایط بدون تراکم و ۲۶ دقیقه در شرایط اوج تراکم ترافیک طول می کشد. این به منظور محاسبه معرفهای هزینه تراکم ترافیکی مثل ساعتهای سالانه تاخیر و بخش (درصد) سفر در جادههای دارای تراکم ترافیکی مورد استفاده قرار می گیرد.

جدول ۴_دسته بندیهای تراکم راه

	حد نهایی	2,22	سنكين	متوسط	3/3/
elskije					
نوسط ترافیگ روزانه در هر خط	يان ال ١٠٠٠ ٢٥	Y+++1-Y5+++	147+1-4+++	15++1-175++	که تر از ۱۵۰۰۰
توسط سرعت وسايط نقليه (مايل به سرعت)	TT.	To	TA	To	\$1
شربالی					
توسط تراقیک روزانه در هر خط	يني از ١٠٠٠٠	Ab-1-1	V1-A3	A-+1-V	کم نر از ۵۵۰۰
توسط سرعت وسابط غلبه (مابل بر ساعت)	.75	77	17	44	To:

این روش سرعتهای سفر در شرایط جریان آزاد را به عنوان مرجع به کار می برد (به این دلیل که فهم و محاسبه آن راحت است) هر چند معرف اهداف واقعی سیستمهای حمل ونقل شهری نیست. این موضوع شبیه به توسعه یک رستوران برای جای دادن حداکثر تعداد مشتریانی است که یک غذای رایگان را استفاده می کنند. این روش هزینههای تراکم را در مقایسه با آن چه از نظر اقتصادی بهینه محسوب می گردد، بیش تر تخمین می زند؛ همانطور که یک اقتصاددان متخصص حمل ونقل شرح داده است:

جدول ۵ شاخصهای مختلفی که به منظور کمّی کردن و پولی کردن هزینههای تراکم ترافیکی مورد استفاده قرار می گیرند را خلاصه کرده است و مشخص می کند که آیا اینها دلالت به کل تأثیرات دارند یا صرفاً تأثیرات عبور و مرور خودروها را نشان می دهند. این جدول شاخصهای مختلف هزینه تراکم ترافیکی را خلاصه می کند، بعضی صرفاً تأثیرات وارده بر عبور و مرور خودروها را لحاظ می کنند و از منافع ناشی از گرایش به روشهای جایگزین یا کاهش در فواصل سفر چشم پوشی می کنند.

بعضى شاخصهاى تراكم ترافيكي مانند سطح خدمت جاده و شاخص زمان سفر تنها تاخیرهای رانندگان را محاسبه می کنند.اگر مقدار کل رانندگی در جادههای بدون تراکم ترافیکی افزایش پیدا کند، درصد زمان سفر واقعاً كم مى شود. به اين مفهوم كه اگر مسافت پيموده شده به ازاء هر نفر افزایش پیدا کند تراکم کم می شود؛ مثلًا به علت پراکندگی و گسترش این شاخصها هزینههای تراکم ترافیکی را برای مسافرینی که به دیگر روشهای جایگزین حمل ونقل رو می آورند در نظر نمی گیرند یا مثلا برای تغییرات کاربری در زمین که فواصل بین مقاصد را کاهش میدهد، نادیده می گیرند؛ مثلًا روآوردن از رانندگی شخصی به حمل ونقل عمومی، کاربرد دور کاری یا الگوهای دسترستر کاربری زمین می تواند هزینههای کل تراکم ترافیک به ازاء هر نفر را کاهش دهد؛ به این دلیل که مردم کم تر رانندگی می کنند، هر چند شدت تاخیرات ناشی از تراکم ترافیکی خودروها را کاهش نمی دهد. شاخصهایی که بیش تر معرف تاثیرات به ازاء نفر هستند تا به ازاء خودرو برای ارزیابی هزینههای کل تراکم ترافیک مناسب تر هستند. به هر حال تراکم موجب افزایش دسترسی کاربری زمین و تنوع

حمل ونقل و خود این عوامل منتج به فواصل سفر کوتاه تر و رویکرد به دیگر روشهای جایگزین مثل پیاده روی و حمل ونقل عمومی می شوند، با وجود این که خیابانهای مناطق شهری با تراکم بالا ممکن است، بیش تر سطح خدمت E یا آرا تجربه کنند که معرف مشکلات شدید تراکم ترافیکی است. ساکنان این مناطق هزینههای تراکم ترافیک کم تری به ازاء هر نفر را تحمل می کنند به این دلیل که به طرز مشابهی راهبردهایی؛ همچون اولویت به خود روهای به طرز مشابهی راهبردهایی؛ همچون اولویت به خود روهای چند سرنشین (مثل مسیرهای ویژه حمل ونقل عمومی و هم پیمایی) بعضی راهبردهای کاهش تراکم ترافیک شود. بعضی راهبردهای کاهش تراکم ترافیک مثل اولویت عبور و خود روهای چند سرنشین و توسعه سیستمهای حمل ونقل عمومی بیش ترین کارایی خود را تحت شرایط تراکم ترافیکی نشان عمومی بیشترین کارایی خود را تحت شرایط تراکم ترافیکی نشان مدهند.

چنین راهبردهایی، تراکم ترافیکی را از بین نمی برند؛ چرا که تاخیرات عبور و مرور خودروها چنین گزینههایی را جذاب می کنند و موجب کاهش قابل توجه تاخیرها هم برای مردمی که شیوه حمل ونقل خود را عوض کرده اند و هم برای آنان که کماکان رانندگی می کنند، می شوند.

مثلا ممکن است وضعیت یک جاده از سطح خدمت $\mathbf{B}$ به $\mathbf{D}$ افزایش پیدا کند که توسعه قابل توجهی است، اما به خودی خود هر گز نمی تواند به سطح خدمت $\mathbf{B}$ ارتقاء پیدا کند. به عنوان نتیجه ارزش هزینه سطوح بالای تراکم ترافیکی تأثیر بزرگی بر ارزیابی آنان دارد. تراکمهای بسیار شدید ترافیکی هزینه های زمان سفر بالایی تحمیل می کنند که توجیه پذیری چنین راهبردهای را افزایش می دهد.

گسترش خدمات حمل ونقل عمومی مثل سامانههای حمل ونقل ریلی، یک مسیر ویژه اتوبوس یا امکانات خطوط خودروهای چند سرنشین تامین کننده کاهشهای ناچیز کوتاه مدتی در تراکم ترافیکی هستند، اما منافع کاهش تراکم حمل ونقل به صورت اضافه رشد می کند. چنان که تاخیرات در بزرگراههای موازی گزینههای جایگزین قابل قبولی (جذابی) ایجاد می کند. گرچه تراکم ترافیکی ادامه پیدا می کند، اما هر گز به اندازه آن چه در غیر این صورت رخ می دهد، بد

NAME OF THE PARTY OF THE PARTY

جدول ۵-شاخصهای تراکم ترافیکی رامها

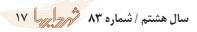
ایا شاخص کاملی است؟	نبرع	تاغس
ik	براکید باخبرات بنشی از نراکید در یک جاده مشخص یا یک نقاطع طبقه بندی نده از سطح A ایدون نراکیو نرافیکی) تا F (دارای بیش نزین نراکیو)	سطح خدمت جاده (LOS)
pg.	سبت زمان اوج به زمان های صفر جریان ازاد، یا در نظر کرفتی تأخیرات تکواری (تأخیرات معمول ناشی از تراکم)	الرخ ومان نسل
28	نسبت زمان اوج به زمان های سفر چریان آزاد، با در نظر کرفتی تاخیرات خکراری و انعاقی (مثلاً تصادف ترافیکی)	تبادس زمان سفر
*	بحثی از سفر شحصی یا سفر خودرو که در زمان اوج دارای نراکیه ترافیکی است	درصد زمان روز در تراکی
jub -	بخشی از سفر شخصی یا ساز خودرو که در زمان اوج تحت شرایط دارای تراکیر رخ می دهد	طول راه های متراکم بر حسب زمان
44	تحمین مدت زمان احتمالی که شرایط "ساحت شلوعی" فراکیو ترفیکی طول خواهد کشید	رمان تراكم ترافيكي
#	طول خطوطی که در ساعت شلوغی دچار تراکیر هستند (به صل)	طول خطوط فارای تراکم برخسیه مایل
خیر برای خودرو. بله برای افراد	ستعت های اشافه زمان ساو به علت تراکم تر فرکی	بيادة بالأب تعلي
4	ساعت خابی اضافی زمان مشر نقسین بر جنمیت متطافه	تاخير سالاته په اړاد هر نفر
4	ساعت خای اسایی رسان سفر طبیع بو تعداد کاربران جانه در زمان اوج	ناخير سالانه په ازاء هر کاربر جاند
al _t	مجموع مصرف سوخت اشافي به طاعاتواگد ترافیکی	مصرف سوخت اصافي
4	ممرف بنوخت الناقى تقسيم بر جمعيث منطقه	سوخت به ازاء هر نفر
1	ساعت های بازاد زمان سکر، صوب کو اوزش زمان به الباقه جویده های مازاد سوخت این یک لرژش بولی است	هزيته هافي سالاته تراكي
4	عزيد عالى مؤلا وبأن يكر حصيا يك تباعث عليه	خزيته تراكم تراقيكي
at .	سرعت های میانگین خودرو در زمان اوج	میلگین سرعت عبور و مزور
4	میانگین زمان سفر خونه په شهر	فيالكين زمان شقر
4	میانگین زمان کل اختصاصی داده شده به سفر	حیانگین زمان سفر به اراه هر سفر

نمی شود. به عنوان نتیجه تحلیلهای کوتاه مدت تر، منافع کاهش تراکم ترافیکی تمایل به افزایش ظرفیت جاده دارد در حالی که تحلیلهای بلند مدت تر، بیش تر موجب توسعه خدمات حمل ونقل عمومی خطوط خودروهای چند سرنشین می شوند.

اضافه کردن خطوط عبوری موجب افزایش تراکم ترافیکی در طول

مدت ساخت و کاهش بعد از تکمیل می شود، اما عبور و مرور تولید شده قسمت عمده ظرفیت اضافه شده را پر می کند و در نتیجه منافع بلندمدت کاهش تراکم ترافیکی را کاهش می دهد.

خطوط حمل ونقل عمومی بدون تداخل با جریان ترافیک کاهش تراکم ترافیکی نسبتا ملایمی در کوتاه مدت ایجاد می کند، اما منافع

ناشی از آن در طول زمان زیاد می شود به این دلیل که برای مسافران زمان اوج، خدمات حمل ونقل عمومی به تدریج جالب و قابل توجه می شود.

هزینههای تراکم ترافیکی با تقویت بنیهی اقتصادی افزایش

مشكلات تراكم ترافيكي با تقويت بنيه اقتصادي افزايش پيدا می کند؛ به این دلیل که مصرف کنندگان تعداد بیش تری خودرو می خرند که خود موجب افزایش قابل توجه فضای مورد نیاز برای سفر می شود، یک سفر خودرو عموماً فضای بیش تری نسبت به همان سفر ولی با پیاده روی یا دوچرخه سواری نیاز دارد؛ با وجود این که افزایش ثروت موجب افزایش امکانات سرمایه گذاری در ساخت و ساز می شود، اما تأمین زمین مورد نیاز افزایش پیدا نمی کند. امکانات پارکینگ و جاده برای زمین مورد نیاز در رقابت قرار می گیرند؛ بنابراین هزینههای زمین تبدیل به قسمت عمده هزینههای پروژه و یک عامل محدود کننده در توسعه ظرفیت جاده و پارکینگ می شود. با وجود این که به نظر می رسد با پراکندگی بتوان بر این مشکل غلبه کرد، به کمک انتقال سفر به حاشیه شهر، جایی که هزینههای زمین کم تر است، افزایش توسعه گسترده [=پخش شده] به ازاء هر سفر _ كيلومتر _ وسيله نقليه، نيازمند فضاى بیش تری از مسیر و فضای پارکنیگ به ازاء هر سفر است؛ بنابراین هزینههای زمین همچنان به عنوان محدودیت اصلی باقی میماند. در نتیجه هزینههای تراکم افزایش پیدا می کند و نیاز به روشهای

جایگزین و مدیریت تقاضا با افزایش تقویت بنیه اقتصادی مهم تر می شود.

تراکم ترافیکی یک هزینه قابل توجه و یک اثر خارجی از نظر

کارایی اقتصادی و تا حدی از نظر عدالت اجتماعی است (بنا به درجه

نتيجه

تغییرات در تراکم ترافیکی تحمیل شده به ازاء هر مایل مسافر توسط روشهای مختلف) و برای کاربران فردی خودرو یک اثر خارجی محسوب می گردد، اما برای کاربران جاده به عنوان یک گروه داخلی لحاظ می گردد. به عنوان نتیجه مناسب نیست اگر هزینههای تراکم ترافیکی و کاربران در زمان محاسبه هزینههای کل به هم اضافه شوند. برای پرهیز از محاسبه دوباره ی هزینههای تراکم وقتی تمام هزینههای دیگر جمع شد، این هزینه خالص محاسبه میشود. تخمینهای هزینههای مجموع تراکم ترافیکی ایالات متحده ۴۳ تا ۱۵۰ میلیارد دلار قرار می گیرد. با فرض این که ۲۰ درصد کل رانندگی و ۸۰ درصد هزینههای تراکم ترافیکی در شرایط اوج شهری رخ می دهند و ۲۳۰۰ میلیارد مایل رانندگی در سال صورت می گیرد. هزینه میانگین نزدیک به ۱۷ سنت به ازاء هر مایل در شرایط اوج شهری است. رانندگی در شرایط غیر اوج شهری نماینده ۴۰ درصد کل رانندگی است و تخمین زده می شود که ۲۰ درصد هزینه تراکم ترافیکی را شامل شود. رانندگی خارج از شهر به عنوان عاملی که هزینه تراکم ترافیک قابل توجهی ایجاد می کند در نظر

برآورد هزینههای تراکم ترافیک (دلار سال ۲۰۰۲ در هر وسیله نقلیه حمایل) در ایالات متحده

گرفته نمی شود.

ميانكين	بین شہوی	غبر اوح توافیک شهری	اوح نوالبک شهری	نوغ وسيله نقليه
HITT	ملو	+f+T+	*/17*	مائنين معمولي
+/+	منو	4/17+	+/1Y+	مائين چيغ و جور
+/-97	14	- C. Y. J	وم السابين ومطالعا	ماكين الكريكي كأ وخا
*/•¥¥	مغز	elete "	عامع علاقرات	ون ا کامیون سیک
-	24	+ 0	1	سافر هم پيچا
*/*At	مغز	*/*#÷	+/44+	اتوبوس ديزلي
11.45	-40	/et/e	4111	اتوبوس برقي/ واكن برقي
+/+ f T	-	+fsY1	*/\V*	موتورسيكك
A) siet	خاو	dist	3/449	توجرته
1/11	خفو	Street	dest	e3lg
صلو	plan	اعلو	نفر	دور گاری

1-Homburger, Kell and Perkins. Fundamenals of Traffic Engineering, 13th Edition Institute of Transportation Studies, UBS, Berkeley, 1992. 2-Elizabeth Deakin and Greig Harvey, The step Analyzing Package, USEPA Report # 231 - R - 98 - 006, 2002. 3-Miller and Li, An Investigation of the costs of Roadway Traffic congestion, California PATH, UCB, Berkeley, 2001. 4-Brian D Taylor, Rrthinking Traffic Congestion, Access, Number 21. University of California Transportation Center.